

XIV. Náboženství

Byl jsem na pochybách: „Může být náboženství považováno za filozofii?“ a odpověděl jsem si: „Ano, náboženství je bezesporu filozofií, zvláště, týká-li se životního rozhodnutí.“

Různých náboženství bylo vždycky velké množství, možná příliš velké. Viditelně uspokojují přirozenou potřebu lidského ducha. První, která mi přicházejí na mysl, snad proto, že jsou bližší místům, kde jsem bydlel, jsou židovství, křesťanství a islám. V pořadí potom následují konfucianismus, hinduismus a buddhismus a na závěr desítka menších vyznání. Není to z tohoto důvodu, ale přesto jsou méně horlivá. Každé náboženství potom vyžaduje od svých stoupců, ne nadarmo se jim říká „věřící“, absolutní věrnost. Jedinou výjimkou je mnou tolik milované pohanství. Jak už jsem řekl v první kapitole, bylo ze všech náboženských vyznání nejtolerantnější.

Středověk byl velice zbožným obdobím. Tři velká monoteistická náboženství, každé se svým prorokem (Mojžíš, Ježíš, Muhammad) a svatou knihou (Bible židovská ve 36 knihách, Bible křesťanská v 73 knihách a Korán v jedné jediné knize) velice významně ovlivnila život lidských bytostí. Když dnes tato náboženství s malým odstupem hodnotíme, nezdají se příliš odlišná. Všechna tři hlásají lásku k bližnímu, všechna tři věří v onen svět, všechna tři jsou přesvědčena o tom, že pravý život není ten, který právě žijeme, ale ten příští. Byli to spíš někteří z věřících, kteří to občas přeháněli a chybovali. Když ale vyjmeme fanatiky, musíme být vděčni Bohu, Jahvemu a Alláhovi za to, panovalo-li ve středověkém životě alespoň trochu pořádku. Budiž požehnána duše Kleobúlova, posledního ze sedmi mudrců, který na zdi delfského chrámu napsal: „Zlatá střední cesta!“

Ted' bych se ale krátce zastavil u třech monoteistických náboženství a jejich zmíněných proroků.

Mojžíš

Pascal říkával: „Všechno neštěstí světa spočívá v tom, že nikdo nechce setrávat doma.“ (myšl. č. 354) Pokud existoval někdo, kdo se tím neřídil, byl to právě Mojžíš, a to když se v 8. stol. před Kr. rozhodl opustit svou rodnou zemi – Egypt a vydal se do dnešní Saudské Arábie.

Už od narození měl řádné problémy. Jednoho krásného dne faraon Ramesse II. přikázal porodním bábám usmrtit všechny prvorozené chlapce. Chtěl zpomalit nárůst před očima přibývajícího obyvatelstva. Aby matka Mojžíše zachránila, poslala ho po Nilu v koši z vrbového proutí, vymazaném smolou. A jak tomu vždycky bývá v takových tragických odloučeních, malý nezemřel a z vod ho „zachránila“ právě faraonova dcera. Když se stal plnoletým, neshodl se s místními autoritami a dobře udělal, že se se svými krajany odstěhoval za hranice Egypta. Načež po překonání Rudého moře (které se před ním otevřelo a před Egyptany zavřelo) došel do Saudské Arábie, kde se oženil s jednou tamější ženou, Sipurou. Ta mu dala dvě dcery, Gerson a Eliezer. Tady se mu posléze zjevil Jahve.¹ A to není všechno. Pár století nato, jeden z jeho nespočetných stoupenců, jistý David, zdokonalil exodus tím, že za hlavní město izraelského království zvolil Jeruzalém. Kéž by to byl nikdy neudělal! Ještě dnes stojí Palestinci a Izraelci často proti sobě. Kdyby jim tak zmínění Alláh a Jahve přidali na inteligenci!

Ježíš

Začnu tím, že řeknu, že Kristus není příjmení, ale apelativum, tedy obecné jméno. V té době příjmení ještě nebyla vymyšlena. Když jste opravdu chtěli odlišit nějakou osobu, zmiňovalo se místo, kde se narodila nebo jméno po otci. Například svatému Pavlovi se říkalo Pavel z Tarsu a král Dagobert se dostal do dějin jako Dagobert Chlotharský. Zatímco Kristus bylo pouhé podstatné jméno a znamenalo „pomazaný“, tedy Pánem požehnaný. Všichni vědí, kde se narodil, obzvláště ti, kteří v životě alespoň jednou stavěli jesličky. Narodil se v Betlémě, v jedné jeskyni méně než dvě míle od Jeruzaléma. Jako první ho zahřívali svým dechem vůl s oslíkem. První dárky, které dostal, byly zlato od Kašpara, kadidlo od Melichara a myrha od Baltazara. Z evangelií ale nikdy nebylo jasné, jestli byl tmavý, blond, vysoký, malý, s vousy nebo bez. Každý si ho představoval podle svého, tedy například blondatého, s vousy a modrýma očima. Jeho hlavní činnosti byly dvě: šířit slovo a pomáhat potřebným. Sepsat všechny slepé, hluché, chromé, němé a malomocné, které Ježíš během života vyléčil, by trvalo dlouho a bylo by to snad i nemožné. Dělal zázraky každý den, i v sobotu a překračoval tím jeden z Mojžíšových příkazů: „Každý, kdo by dělal nějakou práci v den odpočinku, musí zemřít“.² Tím se postavil proti všem místním náboženským autoritám.

---

¹ Třetí kapitola Exodu. Jahve se ve skutečnosti jmenoval Jhvh, jméno vědomě nevyslovitelné, složené ze čtyř souhlásek. My ale, když nejsme židé, ho budeme nazývat Jahve.

² Exodus 31,15

Potom se stále více bez ohledu na nebezpečí pouštěl i do ožívování mrtvých. Lazarovi řekl: „Zvedni se a chod!“ a on se skutečně zvedl. „Čeho je moc, toho je příliš!“ pronesl velekněz Kaifáš a postaral se o to, aby ho synedrion (galilejský parlament, který měl i pravomoc soudní) odsoudil k smrti. Pilát Pontský, římský prokurátor v Judeji, jak je známo si nad tím umyl ruce a Ježíš byl spolu se dvěma neznámými ukřižován na Golgotě, malém kopečku několik kroků od Jeruzaléma.

Nyní, když je křesťanství monoteistickým náboženstvím, není o čem pochybovat. A přesto jistá, snad plíživá forma pohanství, alespoň tam, odkud pocházím, zůstává v mysli prostého lidu. A stejně jako za římského období, kdy Mars, Minerva a Venuše přímo zodpovídali za válku, kulturu a lásku, tak dnes je v Neapoli svatá Lucie patronkou zraku, svatý Kryšpín patronem ševců, svatý Makarius patronem cukrářů a svatý Paskal Baylonne patronem žen. Mezi pohanskými světcí má překrásnou roli Macháón, ochránce radiologů. Když se narodil, jeho otec Asklépios požádal Dia o zvláštní dárek pro svého prvorozeného a král Olympu ho obdaroval možností dívat se dovnitř lidského těla, aniž by ho musel otevřít. Budiž mu vděční všichni ti, co si jdou nechat udělat CT vyšetření nebo rentgen.

Muhammad

Třetí v časovém sledu přichází na řadu Muhammad. Narodil se v Mekce kolem roku 570. V té době na blízkém Východě panoval despotický Hérakleios I., který vedle toho, že všem poddaným hodlal vládnout tvrdou rukou, vyžadoval uctívání jako Bůh na zemi. Mimo jiné se mu podařilo obstarat si pravý kříž, svého času ukradený Peršany, na kterém byl ukřižován Ježíš. Posléze ho odvezl zpět do Jeruzaléma jako válečnou trofej. V náboženské otázce stranil Hérakleios lehce pohanství. Zdá se, že pohanských, arabských a kmenových božstev, která lid uctíval, bylo dokonce 360.

Muhammada ale všichni tito bohové rozčilovali. On chtěl jednoho jediného a silného, tak si vymyslel Alláha, Boha muslimů. Nikdy si nepomyslel, že by jeho doktrína mohla být hlásána v polovině světa. Během několika mála let se islám skutečně rozšířil jako olejová skvrna ze středního Východu do severní Afriky, Španělska, na Sicílii a do nekonečného Orientu.

Muhammad se v roce 622, kdy mu bylo už 50 let, spolu s několika přáteli přestěhoval do Medíny a tam, jak tvrdil, mu Alláh nadiktoval od Boha k člověku, slovo po slovu celý Korán. Žádná jiná kniha neměla nikdy takový úspěch jako Korán! Bylo to s velkou pravděpodobností dáno jednoduchostí textu. Ne že by ho tehdy četli, co vás nemá (málokdo uměl číst), ale poslouchali, to ano. Bezprostřednost jeho pojetí si okamžitě získala masy.